

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**

Мін'юст

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001

тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83

E-mail: callcentre@minjust.gov.ua,

themis@minjust.gov.ua,

Web: <http://www.minjust.gov.ua>,

код згідно з ЄДРПОУ 00015622

**Голові Комітету
Верховної Ради України
з питань правової політики
Андрію КОСТІНУ**

Щодо законопроекту
(реєстр. № 3045-1 від 26.02.2020)

Шановний Андрію Євгеновичу!

Відповідно до Вашого листа від 04.03.2020 № 04-26/03-640 Міністерство юстиції України розглянуло проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України (щодо вдосконалення порядку діяльності третейських судів та підвищення відповідальності третейських суддів з метою відновлення довіри до третейського розгляду)» (реєстр. № 3045-1 від 26.02.2020) (далі – проект Закону), внесеного на розгляд Верховної Ради України народними депутатами України Кулінічем О. І., Вельможним С. А. та іншими, і повідомляє таке.

1. Проектом Закону пропонується, серед іншого, внести зміни до Закону України «Про третейські суди» (далі – Закон) та Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС), якими, зокрема, встановити дисциплінарну відповідальність третейських суддів постійно діючих третейських судів, визначити Третейську палату України органом, що здійснюватиме дисциплінарне провадження щодо третейських суддів, а також передбачити розгляд справ про оскарження актів, дій та бездіяльності Третейської палати України в порядку адміністративного судочинства.

Вбачається, що вищезазначені зміни пропонується визначити аналогічно положенням про суддівське самоврядування та дисциплінарну відповідальність судді.

Щодо цього зазначаємо, що статтею 2 Закону визначено, що третейський суд – недержавний незалежний орган, що утворюється за угодою або відповідним рішенням заінтересованих фізичних та/або юридичних осіб у порядку, встановленому цим Законом, для вирішення спорів, що виникають із цивільних та господарських правовідносин, а третейський суддя – фізична особа, призначена чи обрана сторонами у погодженому сторонами порядку або призначена чи обрана відповідно до цього Закону для вирішення спорів у третейському суді.

Третейська палата України є постійно діючим органом самоврядування третейських суддів. При цьому Третейська палата України не є органом державної влади.

Конституційний суд України у своєму Рішенні від 10.01.2008 № 1-рп/2008 визначив, що третейське самоврядування не є тотожним суддівському самоврядуванню, оскільки третейські суди не входять до системи судів загальної юрисдикції, а третейські судді не наділені статусом професійних суддів. Третейське самоврядування як одна з форм громадського самоврядування слугує самоорганізації третейських суддів постійно

діючих третейських судів, тоді як суддівське самоврядування належить до системи конституційного устрою держави і є формою самоорганізації професійних суддів.

Рішення третейських судів є актами недержавної юрисдикційної діяльності з вирішення спорів сторін у сфері цивільних і господарських відносин.

Також звертаємо увагу, що статтею 22 Закону визначено, що у разі невиконання або неналежного виконання третейським суддею своїх обов'язків без поважних причин він несе відповідальність, передбачену регламентом третейського суду або Положенням про постійно діючий третейський суд чи контрактом.

Таким чином, відсутні достатні правові підстави для встановлення дисциплінарної відповідальності для третейських суддів постійно діючих третейських судів та наділення Третейської палати України повноваженнями щодо здійснення такого дисциплінарного провадження.

Крім того, враховуючи вищевикладене, розгляд справ про оскарження актів, дій та бездіяльності Третейської палати України в порядку адміністративного судочинства є недоцільним, оскільки завданням адміністративного судочинства є справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень (частина перша статті 2 КАС).

2. Проектом Закону пропонується внести зміни до статті 18 Закону, якими встановити вимогу щодо наявності у третейського судді стажу роботи за фахом не менше трьох років у разі одноособового вирішення спору, а у разі колегіального вирішення спору така вимога поширюється лише на головуючого складу третейського суду.

Також пропонується встановити, зокрема, що третейськими судьями не можуть бути особи, повноваження яких як судді, слідчого, прокурора, державного службовця, адвоката, нотаріуса, експерта, оцінювача, арбітражного керуючого було припинено внаслідок притягнення до юридичної відповідальності за неналежне здійснення посадових обов'язків або неналежне здійснення відповідної професійної діяльності – протягом трьох років з дня прийняття рішення про притягнення до відповідальності.

Щодо запропонованих змін слід зазначити, що статтею 4 Закону закріплено принцип добровільності утворення третейського суду.

Статтею 18 Закону передбачено, що третейським суддею може бути призначена чи обрана особа, що має визнані сторонами знання, досвід, ділові та моральні якості, необхідні для вирішення спору.

При цьому третейським суддею не може бути особа, яка не має кваліфікації, погодженої сторонами безпосередньо чи визначеної у регламенті третейського суду.

Також звертаємо увагу, що згідно з приписами статті 14 Закону сторони мають право вільно призначати чи обирати третейський суд та третейських суддів.

Отже, враховуючи зазначене, вважаємо, що встановлення запропонованих обмежень щодо третейських суддів призведе до обмеження права сторін вільно обирати третейських суддів.

3. Положеннями проекту Закону передбачено внесення змін до статті 9 Закону, якими пропонується встановити обов'язок засновника третейського суду розміщувати повідомлення про судові рішення про припинення діяльності третейського суду в одному із офіційних видань, в яких відбувається офіційне оприлюднення законів України, інших актів Верховної Ради України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України.

Щодо цього повідомляємо, що згідно з приписами статті 57 Конституції України закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, мають бути доведені до відома населення у порядку, встановленому законом.

Статтею 94 Основного Закону визначено, що закон набирає чинності через десять днів з дня його офіційного оприлюднення, якщо інше не передбачено самим законом, але не раніше дня його опублікування.

У свою чергу усі судові рішення є відкритими та підлягають оприлюдненню в електронній формі не пізніше наступного дня після їх виготовлення і підписання. Судові рішення також можуть публікуватися в друкованих виданнях із додержанням вимог цього Закону.

Для доступу до судових рішень судів загальної юрисдикції Державна судова адміністрація України забезпечує ведення Єдиного державного реєстру судових рішень.

Суд загальної юрисдикції вносить до Реєстру всі судові рішення і окремі думки суддів, викладені у письмовій формі, не пізніше наступного дня після їх ухвалення або виготовлення повного тексту (статті 2, 3 Закону України «Про доступ до судових рішень»).

Враховуючи правову природу нормативно-правових актів та судових рішень, вважаємо запропоновані зміни недоцільними.

4. Проектом Закону також пропонується внести зміни до статті 6 Закону та статті 22 Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПК), якими передбачити, що третейські суди не розглядатимуть справи, розгляд яких віднесено до юрисдикції Вищого суду з питань інтелектуальної власності, та справи, що виникають при укладенні, внесенні змін, виконанні та розірванні договорів про здійснення закупівель для забезпечення потреб оборони.

Щодо запропонованих змін слід зауважити, що наразі статтею 22 ГПК визначено перелік справ у сфері інтелектуальної власності, які не можуть бути передані сторонами на розгляд як третейського суду, так і міжнародного комерційного арбітражу.

При цьому справи, передбачені пунктами 1, 4, 5 частини другої статті 20 ГПК, можуть розглядатися і третейським судом, і міжнародним комерційним арбітражем.

Звертаємо увагу, що міжнародний комерційний арбітраж та третейський суд є інституціями з альтернативного вирішення спорів. При цьому третейські суди розглядають справи у спорах між резидентами, а міжнародний комерційний арбітраж – між резидентами та нерезидентами.

Таким чином, повне виключення справ у сфері інтелектуальної власності із підсудності третейських судів з одночасним залишенням права розгляду деяких справ цієї категорії міжнародному комерційному арбітражу призведе до безпідставного порушення права резидентів на альтернативне вирішення спору.

Крім того, пунктом 1 частини першої статті 22 ГПК вже передбачено, що спори, що виникають при укладанні, зміні, розірванні та виконанні договорів про публічні закупівлі, не можуть бути передані на розгляд третейського суду.

Слід зазначити, що згідно з частиною другою статті 2 Закону України «Про особливості здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для гарантованого забезпечення потреб оборони» закупівля товарів, робіт і послуг замовниками, зазначеними у частині першій цієї статті, здійснюється відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі» з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом.

Враховуючи вищезазначене, запропоновані проектом Закону зміни не підтримуються.

З повагою

Міністр

Денис МАЛЮСЬКА